

14-12-2011

Rapport - indkøb og grøn vækst

Sagsnr.
2011-47098

Del I: Baggrund – indkøb & eksisterende tiltag: s. 2

Baggrund
Grøn vækst og indkøb

Dokumentnr.
2012-153591

Del II: På hvilke områder skal vi koncentrere vores indsats: s. 4

CO₂-regnskaber
NIRAS miljøregnskab – CO₂-aftryk
Concito rapporten – status for udviklingen i Danmark
Indsatsområder for kommunen fordelt på forbrugsgrupper

Sagsbehandler
Julie Hougaard Østby

Del III: Hvordan opnår vi en succesfuld indsats: s. 12

Konkrete eksempler fra ind- og udland
Hvad kan vi lære af erfaringerne fra udlandet?
Hvor kan Københavns Kommune øge ambitionsniveauet

Bilag:

Bilag 1: Københavns Kommunes indkøb i tal

Bilag 2: Eksempler på grøn vækst tiltag i andre lande

Del I - Baggrund – indkøb & eksisterende tiltag:

I forbindelse med vedtagelsen af kommunens nye indkøbspolitik 2011- 2014 har Borgerrepræsentationen vedtaget:

*”at der i forbindelse med implementeringen af indkøbspolitikken gennemføres et analysearbejde med henblik på at identificere, hvordan indkøbspolitikken i højere grad fremadrettet **konkret kan understøtte kommunens ambitiøse arbejde med klima og grøn vækst**”*

For Københavns Kommune kan der være væsentlige miljøbesparelser og økonomiske gevinster at hente, hvis de rette indkøbsområder understøttes af grønne og klimavenlige tiltag. Ligeledes kan miljø- og klimavenlige indkøb være med til at sikre Københavns målsætninger om:

- at reducere kommunens CO₂-udledning med 20% sammenlignet med 2005-tal i 2015
- at være helt CO₂-neutral i 2025.

Af de samlede offentlige indkøb i Danmark på ca. 160 milliarder¹², udgjorde Københavns Kommunes indkøb i 2010 ca. 8.7 milliarder³ eller ca. 5.4% af de samlede indkøb, hvilket gør kommunen til en af landets største offentlige indkøbere.

Derfor har den offentlige sektor også en god mulighed for at drive markederne mod mindre miljøbelastende produkter, samt høste de mulige grønne vækstgevinster.

Formålet med denne rapport er således at kortlægge mulige indsatsområder for kommunen; dels på baggrund af kommunens nuværende indsats, dels på baggrund af kommunens indkøbsvolumen, dokumenterede CO₂-tunge og miljøbelastende indkøbsområder samt erfaringer fra ind- og udland.

Grøn vækst og indkøb:

Grøn vækst har længe været en politisk prioritet og målsætning for Københavns Kommune. Det er en del af ”Københavnertællingen” og indgår også som temaområde i den politiske aftale om budget for 2011.

Grøn vækst kan overordnet set defineres som: *økonomisk vækst der er drevet af, handlinger, der har til formål at reducere mængden af drivhusgasser eller opfyldningen af andre miljøformål*

Grøn vækst handler altså om at skabe vækst samtidig med, at man skaber et grønnere samfund.

---

¹ Inkluderer ikke: indkøb i offentlige selskabslignende virksomheder, offentlige selskaber samt sociale ydelser i naturalier.

² Concitio, ”Grønne indkøb i den offentlige sektor – potentialer og barrierer”, 2011

³ Inklusiv forsyning

Københavns kommune påvirker klimaet og miljøet på mange forskellige måder. Grundlæggende kan man dele påvirkningen op i 3 såkaldte scopes.

Scope 1: Den direkte påvirkning af miljøet der f.eks. sker, når der brændes olie af i et oliefyr, der ejes af kommunen.

Scope 2: Indirekte påvirkning af miljøet, der sker hos en leverandør, som direkte konsekvens af kommunens forbrug. Eksempel: forurening fra kraftværker, som følge af kommunens forbrug af el.

Scope 3: Alle andre indirekte påvirkninger af miljøet som følge af kommunens indkøb af vare og serviceydelser. Eksempel: Køber kommunen en elpære, vil der være sket en miljøpåvirkning hos det kraftværk, der leverer el til elpærefabrikken, hos de virksomheder, der har stået for transporten af den færdige elpære, men også hos de virksomheder, der har stået for transport og fremstilling af materialerne, den er lavet af, osv.

Samlet set vil en meget stor andel af miljøpåvirkningerne være indirekte, og altså være scope 2 eller 3. Eksempelvis var direkte (scope 1) udledning forbundet med byggeri og anlæg i Region Hovedstaden i 2008 272.455 ton CO₂, og den samlede udledning (scope 1, 2 og 3) var 3.127.957 ton CO₂, altså over 10 gange højere⁴.

Da scope 2 og 3 påvirkningerne er placeret hos kommunens leverandører og sub-leverandører, er en grøn indkøbspolitik afgørende for kommunens bestræbelser på at skabe grøn vækst.

Ydermere har Københavns Kommune allerede vedtaget en lang række tiltag, som er med til at øge miljø- og CO₂-besparelserne inden for scope 1 og 2.

Tabel 1: Eksempler på eksisterende tiltag i Københavns Kommune

Aftale/produktområder, hvor KK stiller krav med henblik på reduktion af CO ₂	Krav
Lyskilder (elpærer etc.)	Skal være miljømærkede, A- og B mærker
Øvrige elforbrugende produkter (hårde hvidevarer, IT- og kontorudstyr etc.)	KK følger Center for Energibesparelsers indkøbsvejledning
Taxakørsel og visiteret kørsel	A- og B-energimærkede biler
Personbiler til kommunens eget brug (under 3500 kilo)	Elbiler eller brintbiler
Legepladser	Bæredygtigt produceret træ
Byggeri	Nybyggeri og tilbygninger skal udføres i lavenergiklasse 1 efter gældende Bygningsreglement mv. Desuden skal

⁴ NIRAS, Klimafodaftryk, udarbejdet for Region Hovedstaden.
http://www.regionh.dk/NR/rdonlyres/6BD68D54-F2D8-4F61-9CC6-23C3C4B98949/0/RegionHsklimafodaftryk_forbrug_Hovedrapportjanuar2011.pdf

	der for nybyggeri og større renoveringer indgå miljøkrav i udbudsmaterialet.
Vand	Forbud mod indkøb af vand i flaske eller beholder. Vandforbrug kan indgå i miljøkrav til nye bygninger
Fødevarer	Krav til økologi

Samtidig indgår kommunen i Partnerskabet for Offentlige Grønne Indkøb i samarbejde med miljøministeriet og en række andre kommuner. Formålet er at skabe konkrete målsætninger for indkøb til gavn for miljøet og klimaet samt tilbyde deltagerne et forum, hvor viden og resultater kan udveksles⁵.

Del II - På hvilke områder skal vi koncentrere vores indsats:

CO2-regnskaber

CO₂-udledningen fra Københavns Kommune beregnes ved hjælp af den kommunale CO₂-beregner og publiceret i Københavns Kommunes CO₂-regnskab.⁶ Den kommunale CO₂-beregner er udarbejdet af KL og Klima- og Energiministeriet.

Københavns Kommunes mål for CO₂-reduktioner og ambition om CO₂-neutralitet bygger på metoderne i den kommunale CO₂-beregner. Denne metode inddrager de direkte udledninger (Scope 1 og 2), samt dele af de indirekte udledninger (Scope 3). Metoden er gennemprøvet og giver relativt sikre resultater. Metoden benyttes af næsten alle danske kommuner.

En anden og nyere metode til beregning af organisationers og produkters CO₂-udledning kaldes *CO₂-fodaftryk*. Metoden omfatter både direkte og indirekte udledninger og minder om en livscyklus analyse. Det vil sige, at beregningen også omfatter CO₂-udledninger, som kommunen ikke har direkte indflydelse på, fx legetøjsproduktion i Kina. Der er stadig en del usikkerheder forbundet med metoden, og resultaterne skal tolkes med forsigtighed.

CO₂-fodaftryksmetoden kan imidlertid bruges til at give indikationer af, hvilke indkøb, der rummer det største potentiale for CO₂-besparelser. På sigt vil det også være muligt at bruge metoden til at vurdere om produktet af mærket A er mindre klimabelastende en produktet af mærket B, så vi kan vælge de rigtige.

⁵ www.gronneindkob.dk

⁶ Metodevalg og beregninger findes i CO₂-regnskaber læses her: <http://www.kk.dk/sitecore/content/Subsites/Klima/SubsiteFrontpage/Klimaplan/CO2Regnskaber>

NIRAS miljøregnskab – CO₂-aftryk:

Formålet med afsnittet er at afdække, hvilke indkøbsområder, der ved gennemførelsen af grønne tiltag synes at have det største udviklingspotentiale ift. at genere økonomiske og miljømæssige besparelser.

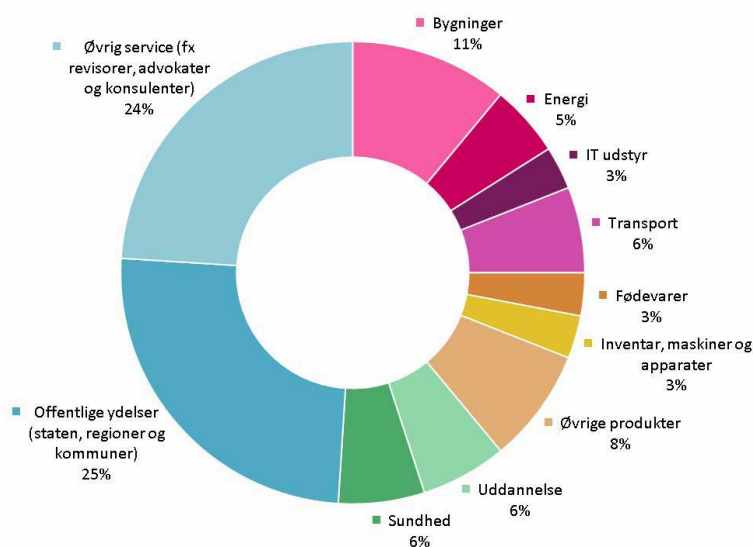
For at skabe den mest effektive og optimerede indsats er det vigtigt:

1. at have et overblik over, hvor de største miljøbelastninger forefindes
2. at identificere, hvor miljøgevinsterne er størst ved implementering af grønne tiltag

NIRAS har på baggrund af en pilotkommune (Odense Kommune) afdækket, hvor miljø- og CO₂-belastningerne i kommunen er størst, og hvor man med fordel kan sætte ind med grønne tiltag.

Formålet med NIRAS miljøregnskab er at give et overblik over hvilke indkøbsområder, der bidrager til de største CO₂- og miljøbelastninger i en kommunal sammenhæng.

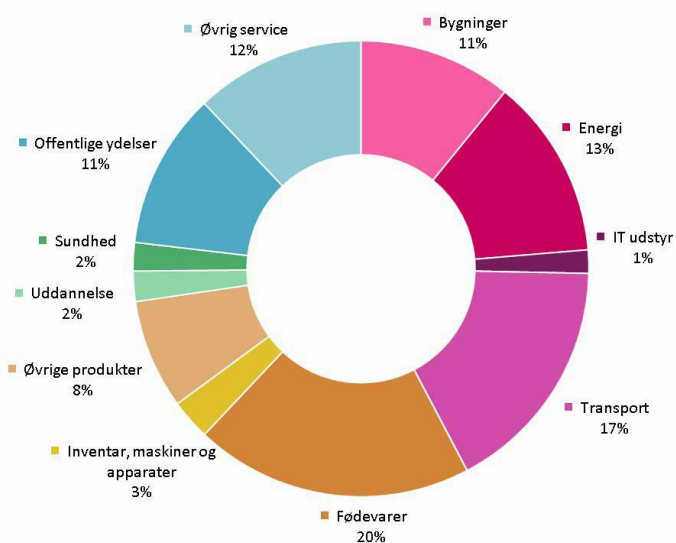
Figur 1: Økonomisk fordeling på forbrugsgrupper (indkøbsvolumen)⁷

Som illustreret i figur 1 tager miljøregnskabet sit udgangspunkt i pilotkommunens indkøbsvolumen fordelt på forbrugsgrupper. Herefter er den miljømæssige belastning for forbrugsgrupperne blevet analyseret i forhold til en række påvirkningskategorier, herunder CO₂, næringssaltbelastning, mineral udvinding, partikel forurening, m.v. Resultatet af dette kan ses i figur 2.

⁷ Miljøstyrelsen: "Miljøregnskab for pilotkommune", Miljøprojekt nr. 1390, 2011.

Figur 2: Pilot kommunes samlede miljøregnskab fordelt på forbrugsområder⁸

Der er tydeligvis sket en forskydning af forbrugsområderne i det samlede miljøregnskab i forhold til indkøbsvolumen. Især transport og fødevarer har en relativ høj miljøbelastning i forhold til deres volumen i de samlede indkøb. Dette gælder i mindre grad også bygninger⁹, energi, øvrige produkter¹⁰, it udstyr samt inventar, maskiner og apparater¹¹. Derimod er offentlige ydelser og øvrige service store indkøbsposter med en relativ lille miljøbelastning.

Sammenholder man det samlede miljøregnskab med klimaregnskabet for Odense kommune (fig. 3), er der stort set ikke sket nogen forskydning i forbrugsgruppernes klimapåvirkning. Overordnet set illustrerer fordelingen mellem figur 2 og 3 på udmærket vis, hvor stor en del af miljøbelastningen, der er et resultat af CO₂-udledninger.

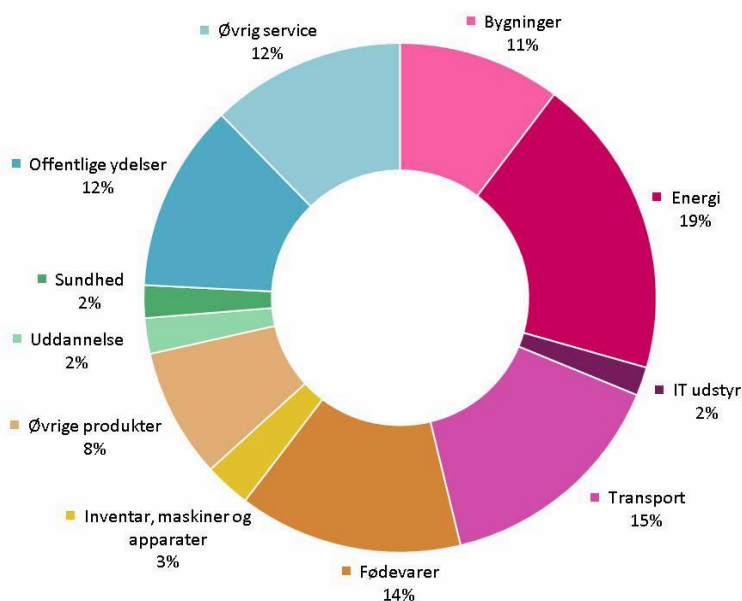
⁸ Miljøstyrelsen: "Miljøregnskab for pilotkommune", Miljøprojekt nr. 1390, 2011.

⁹ Dækker over bygge- og anlægsmaterialer.

¹⁰ De vigtigste bidragsydere til denne gruppe er: papir og papirprodukter, plastprodukter, medicinske instrumenter, tøj, sko og tekstil, rengøringsmidler samt kontorartikler, legetøj og sportsartikler.

¹¹ Møbler, elektroniske apparater, medicinske apparater, lyskilder samt vask- og rengøringsmaskiner.

Figur 3: Odense kommunes klimaregnskab (CO₂-udledning) fordelt på forbrugsområder¹²

Det betyder dog ikke, at man skal reducere fokus på andre miljøbelastninger, blot at det er vigtigt at være klar over, hvilke miljøbelastninger, der kendetegner de enkelte forbrugsområder.

På baggrund af rapporten kan der peges på følgende indkøbsområder med stort potentiale ift. at reducere CO₂-udledninger (og andre miljøpåvirkninger)¹³

- *Transport- og fødevarerområdet samt fysiske produkter, herunder energi, øvrige produkter, it-udstyr, bygge- og anlæg, inventar, maskiner og apparater, samt offentlige ydelser og services*

Concito-rapporten – status for udviklingen i Danmark:

Formålet med afsnittet er at sandsynliggøre, at Danmark kan hente en gevinst ved at prioritere nogle af de indsatsområder, der er identificeret i Miljøregnskabet for pilotkommune højere.

Dette forhold understøttes af en rapport forfattet af Concito vedrørende grønne offentlige indkøb i Danmark. Concitos arbejde bygger på statistiske data udarbejdet af Pricewaterhouse-Coopers, Significant og

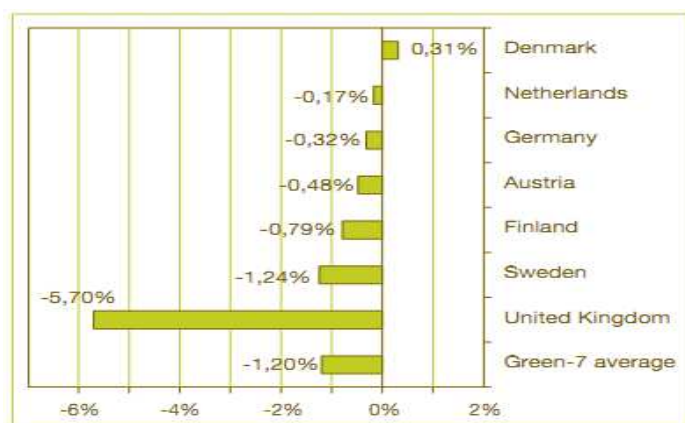
¹² Miljøstyrelsen: "Miljøregnskab for pilotkommune", Miljøprojekt nr. 1390, 2011.

¹³ Listen er ikke udtømmende.

Ecofys for EU-Kommissionen omkring status for grønne offentlige indkøb i *Green-7*¹⁴.

Concito-rapporten gennemgår således status for implementeringen af miljø- og klimatiltag i offentlige indkøb og udbud i Danmark sammenholdt med resten af *Green7*. Rapporten viser blandt andet, at Danmark som følge af en anderledes prioritering halter bagefter på visse områder og ift. visse *Green7*-landene.

Figur 4: samlede omkostninger ved indkøb i 7 lande i 2006-2007. Negative værdier udtrykker besparelser¹⁵.

Ser man nærmere på *Green7*-landenes omkostninger forbundet med grønne indkøb (figur 4), er Danmark det eneste af de 7 lande, som ikke formår at opnå besparelser på omkostningerne ved grønne indkøb. Faktisk har grønne indkøb i Danmark ført til en lille stigning i omkostningerne.

Tallene i figur 4 skal forstås således: Negative procenter betyder, at omkostningerne er reduceret på grund af grønne indkøb, derimod betyder positive tal, at omkostningerne til indkøb er steget sammenlignet med en situation, hvor ingen indkøb er grønne.

I forlængelse heraf viser beregninger, at lande hvor ca. 50% af alle indkøb er grønne, vil den gennemsnitlige besparelse være på ca. 1%¹⁶.

Opgørelser fra 2010 viser, at vi i Danmark er tæt på målet¹⁷, men stadig mangler at gennemføre en række indsatser for at nå EU's mål om, at mindst 50% af alle offentlige indkøb skal være grønne ved udgan-

¹⁴ Green7: består af de 7 medlemslande, som på nuværende tidspunkt implementerer flere grønne elementer i den offentlige indkøbspolitik, end de resterende "andre 18". Følgende lande defineres som Green7: Danmark, UK, Tyskland, Sverige, Finland, Holland samt Østrig.

¹⁵ Concitio, "Grønne indkøb i den offentlige sektor – potentialer og barrierer", 2011

¹⁶ PriceWaterhouseCoopers m.fl.: Collection of statistical information on Green Public Procurement in the EU, January 2009.

¹⁷ 46% af danske offentlige indkøb lever op til Kommissionens grønne kriterier målt på kontrakter. 30% levede op til kriterierne målt på indkøb i kroner og ører.

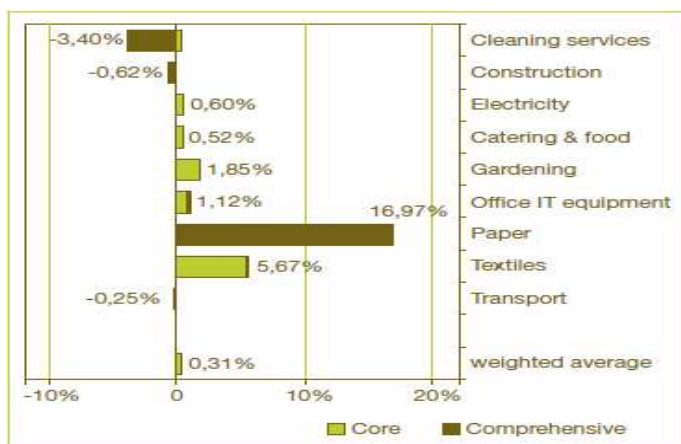
gen af 2010¹⁸. Det er især manglende indsats inden for byggeri, transport, fødevarer og i en vis grad energiforbrugende produkter, der trækker i en negativ retning¹⁹.

Figur 4 er dog primært et udtryk for en differentieret prioritering af indsatsområder *Green-7 landene* imellem. Danmarks fokus (figur 5 og 6) har bl.a. været koncentreret omkring den miljø- og klimamæssige indsats ift. papirvarer, beklædning, rengøringsartikler og grøn it, som alle er ret omkostningsfulde; dels bliver disse produkter sjældent billigere af at være grønne, dels er produkternes driftsmæssige levetid den samme.

Andre af Green7 landene har derimod haft fokus på grønne indkøb inden for bl.a. byggeri, transport og energiforbrugende produkter og hvor ressourceoptimering, genbrug samt energibesparelser er væsentlige indsatsområder, som medfører økonomiske besparelser både til indkøb og til driften.

Derfor er det også klart, at et land som Storbritannien formår at spare så relativt meget på grønne indkøb ift. Danmark, idet de er meget langt fremme med grønne vækstorienterede indkøb inden for bl.a. transport og byggeri.

Figur 5: Danmarks omkostninger ved indkøb fordelt på produktgrupper. Negative værdier udtrykker en besparelse²⁰.

Core green henviser til, at produktet opfylder visse basiskriterier, mens *comprehensive green* henviser til produkter af høj miljømæssig standard.

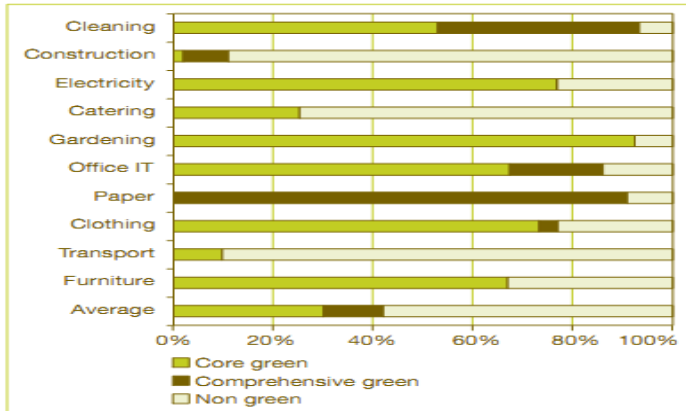
De – i NIRAS rapporten – identificerede indsatsområder, herunder transport- og fødevarerområdet, energi, øvrige produkter, it-udstyr samt bygge- og anlæg er ligeledes de produktgrupper, som i figur 6 halter efter den øvrige miljø- og klimamæssige indsats i Danmark.

¹⁸ Målet er et frivilligt mål, som Danmark har tilsluttet sig. Den samlede opgørelse over de tilsluttede landes grønne indkøb er endnu ikke offentliggjort.

¹⁹ Statsindkøb, nr. 4, uge 36 2010, 28 årgang.

²⁰ PriceWaterhouseCoopers m.fl.: Collection of statistical information on Green Public Procurement in the EU, January 2009.

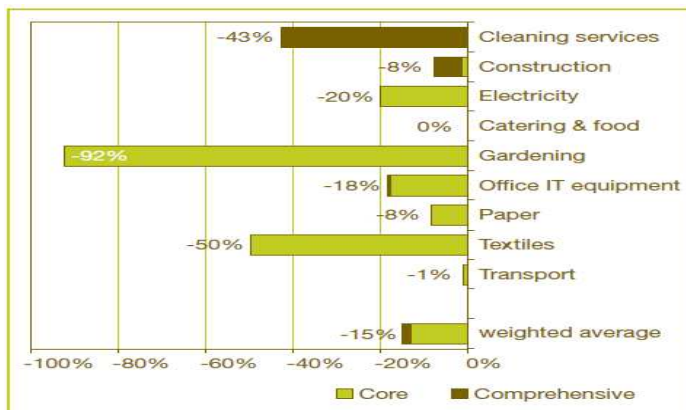
Figur 6: Fordelingen af grønne indkøb i Danmark på 10 udvalgte produktgrupper i 2009²¹.

Core green henviser til, at produktet opfylder visse basiskriterier, mens **comprehensive green** henviser til produkter af høj miljømæssig standard.

Sammenligner man samtidigt hvor stor en effekt grønne indkøb har på CO₂-udledningen inden for forskellige produktgrupper i Danmark (figur 7), med den effekt grønne indkøb har på CO₂-udledningen i Storbritannien (figur 8), kan man se, at det stadig er muligt for Danmark at reducere CO₂-udledningen yderligere gennem grønne indkøb.

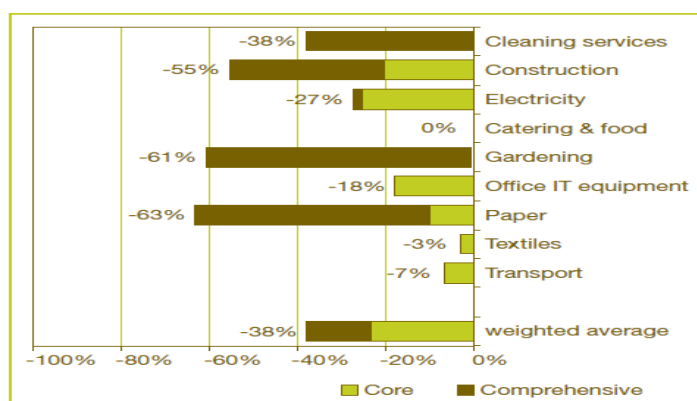
Figur 7: CO₂-effekten ved grønne indkøb i Danmark – negative tal indikerer en reduktion i CO₂-udledningen²².

²¹ Concitio, "Grønne indkøb i den offentlige sektor – potentialer og barrierer", 2011

²² PriceWaterhouseCoopers m.fl.: Collection of statistical information on Green Public Procurement in the EU, January 2009.

Figur 8: CO₂-effekten ved grønne indkøb i Storbritannien – negative tal indikerer en reduktion i CO₂-udledningen²³.

Indsatsområder for kommunen fordelt på forbrugsgrupper:

Både NIRAS-rapporten og Concito-rapporten identificerer en lang række områder, hvor en øget indsats vil kunne resultere i økonomiske, miljømæssige og klimamæssige besparelser for kommunen.

Det er dog ikke inden for alle områder, hvor det vil være effektivt for kommunen at øge indsatsen. Eksempelvis kører Københavns Kommune allerede af et meget ambitiøst spor ift. indkøb af økologiske produkter inden for fødevarerområdet. Fokus er således ikke på udviklingen af nye tiltag, men mere på at sikre compliance og opfølgning.

Sammenholder man resultaterne fra NIRAS- og Concito-rapporten med kommunens nuværende indsats, er der tre områder som stikker ud, og hvor kommunen muligvis kan opnå økonomiske, miljømæssige og klimamæssige besparelser ved at indføre grøn vækst tiltag.

Fokusområder	Ca. årligt forbrug
Transport	700 mio. kr.
El-forbrugende produkter	115 mio. kr.
Anlæg (budget 2012, netto)	4.347 mio. kr.

For udspecificering af de tre områder se bilag 1.

Transport

Som det ses af figur 7 og 8 er det lykkedes England at opnå 7 % reduktion af klimabelastningen fra transport imod kun 1 % reduktion for Danmark, så her er et område hvor der plads til forbedring. Transport er jf. figur 3 et af de områder, der har størst betydning for en kommunes klimabelastning, og det er et af de få områder med en stor andel af

²³ PriceWaterhouseCoopers m.fl.: Collection of statistical information on Green Public Procurement in the EU, January 2009.

scope 1 udledning. En indsats her vil derfor hjælpe til med at opfylde kommunens 2025mål.

El-forbrugende produkter

Selvom el-forbrugende produkter, sammenlignet med transport og anlæg, ikke umiddelbart er et område med store udgifter, så er det et område med et stort potentiale. For det første har det været svært, at opgive udgifterne til el-forbrugende produkter, da indkøb af dem er spredt ud i alle afdelinger af kommunen. Derfor er det her givne tal et minimums tal, der nok reelt er højere. For det andet ligger en stor del af el-forbrugende produkters livstidsomkostninger i netop deres el-forbrug, hvorfor deres totale levetidsomkostninger også er højere. El-forbrugende produkter er desuden interessante i et grønt perspektiv, idet at grønne indkøb på dette område giver en mulighed for at nedsætte kommunens samlede energiforbrug.

Anlæg/byggeri

Anlæg er et område med et stort potentiale, det er både et af de områder der bruges mange penge på og et område med stor belastning af miljøet. Desuden er det et område hvor Danmark er langt bagefter i forhold til f.eks. England. Det er et område hvor en seriøs indsats vil kræve, at man ikke blot kigger på bygningers miljøegenskaber, men også kigger på byggematerialers miljøbelastning og genanvendelighed.

Del III - Hvordan opnår vi en succesfuld indsats

Konkrete eksempler fra ind- og udland²⁴:

Dette afsnit undersøger, dels hvordan der kan arbejdes med indsatsområderne, dels hvilke strategier og politiske tiltag, der kan understøtte indsatsen.

Konkret bliver det undersøgt nærmere, hvad man gør for at genere grøn vækst i indkøbspolitikken i ind- og udland, både på det nationale, regionale og kommunale niveau.

Målet er at identificere hvor langt Københavns Kommune er med en grøn vækst indsats ift. de lande vi normalt sammenligner os med. Dette gøres ved at udarbejde en baseline for, hvor langt vi er, og hvor vi kan se, at ambitionsniveauet kan hæves for at genere grøn vækst i indkøbspolitikken.

Storbritannien:

I Storbritannien er man nået rigtigt langt med at udvikle og implementere grønne indkøb i det offentlige indkøbspolitik. Nationalt, regio-

---

²⁴ For mere information om grønne indkøbstiltag i andre lande, se bilag 2.

nalt og kommunalt har der således været stor fokus på at forene vækst og økonomiske besparelser med miljø- og klimamæssige besparelser.

Målet er at reducere udledningen af drivhusgasser med minimum 80% ift. 1990 niveauet i 2050 (34% i 2020). For at dette kan lade sig gøre, har man udarbejdet handleplaner både for det nationale, regionale²⁵ og kommunale niveau, som hver især grundigt beskriver udviklingspotentialet for de enkelte niveauer.

Den nationale strategi udstikker bl.a. de retningslinjer, som staten og dennes instanser skal efterleve ved offentlige indkøb og udbud af vare- og tjenesteydelser samt bygge- og anlægsopgaver.

Det er også statens opgave - i henhold til handlingsplanen - at fremstå som et forgangseksempel for regionerne og de kommunale myndigheder. Det har bl.a. udmøntet sig i et sæt grønne indkøbsparadigmer²⁶ for udvalgte produktgrupper, samt metodeværktøjer til evaluering af den offentlige indsats, som kan anvendes af alle offentlige indkøbere og udbudsjurister.

Eksempel på metodeværktøj – the Flexible Framework:

The Flexible Framework er et evalueringsværktøj tilgængelig for alle offentlige myndigheder i Storbritannien.

Formålet med skemaet er at illustrere, på hvilket niveau en basisindsats ligger ift. en grøn indkøbspolitik samt hvilket ambitionsniveau og hvilken indsats der skal til for at være førende inden for dette felt.

Det er frivilligt for de offentlige myndigheder om de vil benytte sig af skemaet. Ligeledes står det den enkelte myndighed frit for om man ønsker at bruge skemaet til at identificere sin indsats og sit ambitionsniveau, eller om det skal indgå som evalueringsværktøj i en fremadrettet udviklingsproces.

På det kommunale plan bliver rammerne for grøn vækst udstukket af den kommunale handlingsplan ”*Local Government Sustainable Procurement Strategy*”²⁷, som bygger på den nationale handlingsplan, samt en rapport fra ”*Sustainable Procurement Task Force*”²⁸.

Den kommunale handlingsplan opstiller mål for de lokale myndigheder inden for tre primære områder: *udvikling af lokale strategier, fælles handlinger, lederskab og støtte til implementering.*

Generelt er der i de britiske handlingsplaner og strategier lagt stor vægt på at offentlige indkøb foretages på baggrund af et CO₂-aftryk og en livstidsprissætning. Begge dele er yderst relevante for at genere

²⁵ Nord Irland, Skotland, Wales.

²⁶ Government Buying Standards: omfatter 12 store produktgrupper, herunder bygge- og anlæg, byggematerialer, rengøringsprodukter, Energiforbrugende produkter m.v. <http://sd.defra.gov.uk/advice/public/buying/>

²⁷ <http://www.lga.gov.uk/lga/publications/publication-display.do?id=22157>

²⁸ <http://www.s-p-i-n.co.uk/index.asp>

grøn vækst i indkøbspolitikken, fordi de ikke begrænser grønne indkøb til energiforbrugende produkter som f.eks. biler og computere.

Scope 2 eksempel: Opførelse af en grønnere brandstation i London Borough of Havering²⁹:

Baggrund: Behov for udvidelse af brandstationen til at håndtere den stigende efterspørgsel. En grund med mulighed for ombygning af 3 eksisterende industribygninger blev valgt.

Kriterier: Modernisering og genbrug af de eksisterende bygninger

- Alle tilbudsgivere skulle have en miljøpolitik. Hovedentreprenøren skulle være ISO 14001 certificeret eller tilsvarende, med fokus affaldshåndtering, herunder afskaffelse og genbrug.
- Ligeledes blev der stillet en række krav tekniske miljøkrav, bl.a. krav til byggematerialer og sanitet.

Resultat: Resultatet blev en miljøvenlig brandstation, samt et standardiseret udbudsmateriale som kan benyttes ved alle moderniseringer af brandstationer i Storbritannien.

Tyskland

Tyskland er ligesom Danmark og Storbritannien en del af EU's udvalgte *Green7*. Tyskland er inden for visse områder nået længere end Danmark, og på andre områder halter også Tyskland bagefter i udviklingen.

Som illustreret i figur 4 har Tyskland opnået større besparelser på omkostningerne ved grønne indkøb end Danmark. Til gengæld opnår Tyskland kun en reduktion i CO₂-udledningen på 9% ved grønne indkøb, hvorimod Danmarks reduktion i CO₂-udledningen ved grønne indkøb er på 15%³⁰.

Overordnet set er der to strategier, som regulerer offentlige grønne indkøb i Tyskland. Den ene gælder for det føderale niveau (National Strategy for Green Public Procurement³¹) og den anden for alle offentlige myndigheder (Common National Strategy on Sustainability³²).

Herudover er det desuden et krav, at alle offentlige myndigheder på det føderale niveau inkorporerer livstidsberegninger i udbudsprocedurerne. Herved sikres energieffektive og miljøvenlige indkøb, der giver økonomiske besparelser.

Ligesom i Storbritannien findes der i Tyskland på det føderale niveau en række værktøjer til rådighed for alle offentlige myndigheder, som skal gøre det nemmere at arbejde med grønne indkøb. Derudover har den tyske stat finansieret en uddannelse af offentlige indkøbere og

²⁹ http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue7_Example17_London_Firebrigade.pdf

³⁰ PriceWaterhouseCoopers m.fl.: Collection of statistical information on Green Public Procurement in the EU, January 2009.

³¹ <http://www.beschaffung-info.de/php/index.php4>

³² <http://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/EN/Issues/Sustainability/sustainability.html>

beslutningstagere på det regionale og kommunale niveau, således offentlige myndigheder er bedre rustet til at varetage offentlige indkøb³³.

Et sidste område, der er vigtigt i udviklingen af grønne indkøb i Tyskland, er udveksling af ”best practices”. Der er stor politisk tilslutning til, at det føderale og regionale niveau samarbejder omkring grønne indkøb og erfaringsudvekslinger.

Eksempel: The Clean Fleet i Krefeld³⁴:

Udvidelse af den kommunale vognpark i Krefeld med grønne køretøjer. Består indtil videre af:

- 19 elektriske sporvogne
- 9 moderne hybridbusser
- 4 hybriddrevne skraldebiler
- 2 elbiler til servicebrug

Sverige

Sverige er det land, som efter Storbritannien er nået længst i forhold til at implementere grønne indkøb. Hvor redueringen i CO₂-udledningen ved grønne indkøb i Danmark var 15% er den i Sverige 39%. Sverige foretager desuden flere grønne indkøb end Danmark samtidig med, at de formår at reducere omkostningerne ved disse indkøb³⁵.

I Sverige reguleres den grønne indkøbspolitik af den Nationale Handlingsplan 2008-11³⁶ (en ny er under udarbejdelse). Målet er at udvide brugen af miljøkriterier i offentlige udbud på alle myndighedsniveauer.

Arbejdet koordineres af *Swedish Environmental Management Council (SEMCo)*³⁷, som er den svenske stats ekspert organ ift. grønne og bæredygtige indkøb. SEMCo tilbyder blandt andet rådgivning til offentlige og private virksomheder, værktøjer til beregning af levetidsomkostninger samt kurser i grønne indkøb.

Det er ligeledes SEMCo, som står for at arrangere tværinstitutionelle arrangementer og konferencer, herunder den årlige prisuddeling af den bedste offentlige grønne indkøber og grønne leverandør samt den årlige konference om grønne indkøb, som betragtes som et nationalt mødested for alle, der arbejder med grønne indkøb.

³³ <http://www.umweltbundesamt.de/produkte-e/beschaffung/informationen/allgemeines.html>

³⁴ <http://www.swk.de/Die-SWK-Gruppe/Presse-Informationen/Saubere-Flotte>

³⁵ PriceWaterhouseCoopers m.fl.: Collection of statistical information on Green Public Procurement in the EU, January 2009.

³⁶ http://www.msr.se/Documents/rapporter/MSR_2009_3_en.pdf

³⁷ <http://www.msr.se/en/>

Eksempel: Nye miljøkrav ved indkøb af bærbare og pc'er - Stockholm

Krav til:

Lavt energiforbrug

Brug af genbrugsplastik i nye produkter

Eliminering af bly, kviksølv samt flammehæmmende halogener i nye computere

Resultat:

- Mange leverandører var ikke forberedte og levede derfor ikke op til kravene. Flere levede op til store dele af kravene.
- En leverandør efterlevede alle kravene.
- **Stockholm vil gentage udbuddet efter samme procedure, da man forventer, at flere leverandører efterhånden efterlever kravene.**

Hvad kan vi lære af erfaringerne fra udlandet?

Følgende områder (i opsummeret form) illustrerer, hvilke tiltag der bliver gennemført i de lande, Danmark ofte sammenligner sig med:

- *Grønne indkøb sker med udgangspunkt i livstidsomkostninger og CO₂-aftryk.* Derfor opretter mange af *Green7-landene* fælles CO₂-databaser, da det er et vigtigt redskab, hvis miljøkriterier skal indgå i udbudsmaterialet
- *Uddannelse af grønne indkøbere:* den generelle tendens er at sikre, at offentlige medarbejdere er uddannet til at håndtere grønne indkøb, da de i visse tilfælde kan være vanskelige at udføre
- *Fælles beregnings- og metodeværktøjer:* eksempelvis til beregning af levetidsomkostninger, proces- og strategisk udvikling.
- *Central koordinering:* eksempelvis fælles udarbejdelse af handleplaner for kommuner, regioner og stat (som set i Storbritannien) eller en central koordineringsenhed (SEMCo i Sverige)
- *Samarbejde på tværs af myndighedsniveauer:* eksempelvis erfaringsudveksling (som set i Tyskland)
- *Innovation og nytænkning:* Mange af landene i *Green7* har fokus på netop dialog med markederne, for at kunne stille de rigtige krav og kriterier til miljø og klima i udbudsmaterialet. Herved opnås også det bedste resultat ift. udvikling af nye og innovative produkter
- *Deltagelse i EU-projekter:* Det er kendetegnet for mange af de innovative indkøbstiltag, der er gennemført i flere europæiske byer er sket i samarbejde med og/eller delvist finansieret af et EU-projekt. Deltagelse i projekterne kan resultere i medfinan-

siering til ellers dyre, men innovative udbud, samt udveksling af gode idéer og erfaringer.

Der findes en række områder, hvor der er plads til forbedringer, når man sammenholder ambitionsniveauet og indsatsen i Danmark med ambitionerne og indsatsen i mange af de andre *Green7-lande*.

Figur 8: Oversigt over manglende strategiske indsatsområder i Danmark (DK) ift. grøn vækst indkøb sammenlignet med Storbritannien (UK), Sverige (SE) og Tyskland (GE).

		Handlingsplaner og strategier	Uddannelse af grønne indkøbere	Fælles beregnings- og metodeværktøjer	Fælles CO ₂ -database	Central koordinering	Samarbejde på tværs af myndighedsniveauer	Innovation og nytænkning
UK	Nat.	x	÷	x	x	x	x	(x)
	Kom.	x	x	x	x	x	x	x
SE	Nat.	x	x	x	÷	x	x	(x)
	Kom.	÷	x	x	÷	x	x	x
GE	Nat.	x	x	x	÷	x	(x)	(x)
	Kom.	x	x	x	÷	(x)	(x)	x
DK	Nat.	x	÷	(x)	÷	(x)	x	÷
	Kom.	÷	÷	÷	÷	(x)	x	(x)
Københavns Kommune ³⁸		÷	÷	÷	÷	(x)	x	(x)

Hvor kan Københavns Kommune øge ambitionsniveauet:

På baggrund af ovenstående er det muligt at identificere, hvorledes Københavns Kommune kan være med til at hæve ambitionsniveauet for grøn vækst i indkøbspolitikken, både når det gælder de konkrete indsatsområder samt yderligere strategiske og politiske tiltag.

Kommunen kan hæve ambitionsniveauet inden for følgende områder:

- Beregning af levetidsomkostninger og CO₂-aftryk
- Strategi og handleplaner
- Medarbejderudvikling
- Samarbejde med andre kommuner samt staten
- Innovation og dialog med markedet
- Opfølgning og evaluering

³⁸ Punkterne for Københavns Kommune bliver gennemgået i det følgende afsnit: *hvor bør Københavns Kommune hæve ambitionsniveauet.*

Nedenstående tabel udspecificerer, hvad kommunen kan gøre for at hæve ambitionsniveauet inden for de enkelte områder. Her tænkes både på kommunens egen indsats samt hvilke kommunale og nationale tiltag, som Københavns Kommune kan opfordre til eller tage initiativ til.

Tabel 2: udspecificeret oversigt over mulige strategiske indsatsområder for Københavns Kommune ift. at hæve ambitionsniveauet for grøn vækst i indkøbspolitikken.

	Københavns Kommune bør	Ift. Kommunerne og staten kan Københavns Kommune:
Strategi og handleplaner	Udarbejde egen handleplan – er igangsat med denne redegørelse.	Opfordre til udarbejdelse af fælles kommunal/national handleplan/strategi, som fastsætter fælles mål og fælles prioriteringer.
Medarbejderudvikling	Uddanne indkøbere og udbudsjurister ift. håndteringen af grønne udbud/indkøb.	Opfordre til fælles koordineret uddannelsestilbud således offentlige indkøbere og udbudsjurister får en standardiseret introduktion til grønne indkøb/udbud.
Samarbejde	Øge indsatsen ift. deltagelse i EU-projekter samt fælles kommunale og nationale tiltag der skal øge ambitionen ift. grøn vækst i indkøbspolitikken	Opfordre til fælles indsats ift. udviklingen af fælles CO ₂ -database, beregnings og metodeværktøjer samt fælles miljøkriterier for udvalgte produktgrupper.
Innovation og nytænkning	Øge dialogen med markederne blandt andet gennem udviklingen af dialogværktøjer, herunder en kommunikationsplatform overfor markedet, hvor kommunen har mulighed for at varsle kommende behov, og bede om input fra markedet og idé miljøer i forbindelse med udbud.	Opfordre til et tættere samarbejde kommunerne og staten imellem når det gælder grønne og innovative udbud, således markedet har et større incitament til at udvikle nye produkter og teknologier.
Opfølgning og evaluering	Kontinuerligt lave opfølgning og evaluering, således en grøn indkøbspolitik ikke stagnerer, men fortsætter udviklingen	Opfordre til udvikling af forum for erfaringsudvekslinger Opfordre til udvikling af nationale konferencer, m.v.

Indsatsen ift. at hæve ambitionsniveauet for grøn vækst i indkøbspolitikken er ligeledes udmøntet i et set generelle principper, illustrerer ambitionsniveauet for en grøn vækst-strategi i kommunen

Det er hensigten, at de generelle principper skal være med til at hæve ambitionsniveauet for kommunen uden, at det nødvendigvis medfører øget omkostninger eller en øget risiko.

Ambitionsniveau for Grøn Vækst-strategi i Københavns Kommune:

Nuværende niveau for grøn vækst i offentlige indkøb (baseline) i Københavns Kommune

Københavns Kommune vil inden for følgende områder:

Udbudsprocessen:

- Have fokus på de identificerede indsatsområder
- Inkludere miljøkriterier i udbudsmaterialet
- Beregne levetidsomkostninger for produkterne, hvor det er muligt (eller sikre at leverandørerne udregner dette)
- Stille krav til reducere af scope 2 og 3 CO₂-udledninger inden for de udvalgte indsatsområder: energiforbrugende produkter, transport og bygge- og anlæg
- Deltage i EU-projekter der omfatter grønne vækst indkøb

Medarbejderudvikling:

- Uddanne kommunens indkøbsansvarlige og udbudsjurister i håndteringen af grønne vækst indkøb/udbud
- Uddanne af kommunens medarbejdere i energirigtig brug af indkøbte vare- og tjenesteydelser, eksempelvis brændstof effektiv kørsel

Innovation:

- Skabe større dialog med markedet før et udbud for at afdække den seneste markedsudvikling ift. grønne produkter og teknologier
- Udbyde flere vare- og tjenesteydelser gennem funktionsudbud, således markedet har mulighed for at skabe ny udvikling på baggrund af kommunens behov
- Opfordre til et tættere samarbejde mellem kommune og stat omkring hvordan man bedst muligt kan skabe innovative og grønne udbud

Opfølgning og evaluering:

- Sikre at der jævnligt sker en opfølgning og evaluering af de tiltag der er gennemført, således udviklingen af grøn vækst indkøb er kontinuerlig

Københavns Kommune vil inden for følgende område opfordre til, at:

Nationale og kommunale tiltag:

- Der udarbejdes en fælles kommunal/national handleplan for offentlige indkøb og grøn vækst, som indeholder mål og prioriteringer
- Der i fællesskab udvikles en CO₂-database udregnings- og metodeværktøjer, til levetids- og CO₂-aftryksberegninger.
- Samarbejdet mellem kommunerne og staten øges ift. udbud, hvor grønne vækst kriterier indgår i udbudsprocessen
- Der på national plan igangsættes fælles erfaringsudvekslinger for grønne og innovative indkøb både via forums og konferencer

Grøn vækst indkøbspolitik

Bilag 1 – Københavns Kommunes indkøb i tal

Ca. årligt forbrug:

Transport	mio. kr.
Movia (budget 2012)	323,0
Buskørsel - udflytterinstitutioner samt skoletransport til eks. svømmehaller	64,0
Visiteret kørsel	93,0
Ad hoc kørsel (taxa mv.)	47,0
Udbringning af mad til hjemmeboende ældre	16,0
Udkørsel af skolemad	1,0
Budkørsel	1,5
Flytning	7,0
Kommunens egen vognpark	67,2
Benzinforbrug	24,0
Reparation af egen vognpark	26,5
Transport i alt	670,2

El-forbrugende produkter	mio. kr.
Lyskilder	7,8
Forbruger elektronik	0,4
Hardware	33,3
Kopimaskiner	27,5
Audio og visuelt udstyr	9,3
Hårde hvidevare	4,0
vaskemaskiner	2,0
Ny Teknologi, bl.a. Nye interaktive tavler (budget 2012)	30,7
El-forbrugende produkter i alt	115

Anlæg (budget 2012)	mio. kr.
	4.347

Alle tal er tilnærmelser ud fra oplyste skøn af Team Udbud og Kontrakter.

Bilag 2: Eksempler på grønne vækst tiltag i andre lande:

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
England	<p>National strategi for grøn vækst indkøb På det nationale/statslige niveau bliver grøn vækst indkøb reguleret af en række forpligtelser for staten: "Greening Government Commitments" http://sd.defra.gov.uk/gov/green-government/commitments/ Forpligtelserne inkluderer blandt andet, at UK:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skal reducere CO₂-udledningen med 25% under 2009/10 niveauet - Reducere vandforbruget til under 2009/10 niveauet <p>For at nå målene opstiller regeringen følgende prioriteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lead by example - Gennemsigtighed og ansvarlighed - Reformer og effektivitet - Regeringen skal kunne levere <p>Kommunal strategi for grøn vækst indkøb: "Local government sustainable procurement strategy" http://www.lga.gov.uk/lga/publications/publication-display.do?id=22157 Udstikker de lokale myndigheders forpligtelser ift. offentlige grøn vækst indkøb. Strategien bygger på regeringens handlingsplan samt en rapport fra "Sustainable Procurement Task Force".</p>	<p>Database over grønne livscykluspriser: I London er de forskellige offentlige institutioner gået sammen om at lave database over grønne livscykluspriser</p> <p>Prioritering af indsatsområder: Fælles kommunal prioritering af indkøbsområderne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bygge og anlæg samt facilities management 2. Sociale services 3. Renovation 4. Energi og forsyningsvirksomhed 5. Transport 6. Fødevarer <p>http://www.idea.gov.uk/idk/aio/7643299</p> <p>Samarbejde på det lokale, regionale og nationale plan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transformere de prioriterede områder via det offentliges købekraft. - Fælles standarder for indkøb, eks. BREEAM (Miljøvurdering af byggeprojekter). - Identificere de gode eksempler samt fortsat at løfte niveauet. <p>http://www.idea.gov.uk/idk/aio/7643299</p>	<p>Uddannelse af indkøbere og "Green champions" i London Borough of Barking & Dagenham: Kursus i grønne indkøb: Mindst én medarbejder fra hver afdeling, der arbejder med indkøb, skal deltage i dette kursus. Bæredygtighed en del af introduktionsprogrammet for nye indkøbere. Oprettelse af Green champions: 50 "green champions" er spredt ud i hele kommunen. Deres opgave er at sikre kommunikation til og fra medarbejderne, desuden har de deltaget i grønne kampagner rettet mod kommunens medarbejdere. http://www.lbbd.gov.uk/Environment/EnvironmentalSustainability/Pages/GreeningtheCouncil.aspx</p> <p>Kursus i brændstoffektiv kørsel i Stockton on Tees Borough Council: Indførsel af kurser i brændstoffektiv kørsel har ført til at de ansatte der har gennemført kurset nu bruger 11,9 % mindre brændstof. Kurserne varer en halv dag og består i 1 til 1 kørselsundervisning. http://www.stockton.gov.uk/help/easethesqueze/businesshelp/eco/</p> <p>Leverandørkontakt og miljømål hos Transport for London (TfL): Omfatter blandt andet:</p>	<p>Katalog over CO₂-aftryk på produkter: Man er på tværs af forvaltningsenheder i gang med at udvikle et katalog over produkters CO₂-aftryk, hvilket gør det muligt at handle grønt ud fra en livscyklusbetragtning</p> <p>Dialog: I Maidstone (England) resulterede en intens, åben dialog med markedet i et tilbud om miljøvenlig rengøring, hvor en lang række farlige kemikalier ikke bliver brugt - uden at det koster ekstra. http://www.florence-school.eu/portal/page/portal/FSR_HOME/EN/ER-GY/Policy_Events/Workshops/2010/Crossborder_Infrastructures/PPP%20GPP.pdf</p> <p>Flexible Framework: Skal guide de indkøbsansvarlige i offentlige myndigheder ift. at sikre, at der gennemføres en grøn indkøbsstrategi. http://www.lga.gov.uk/lga/publications/publication-display.do?id=22157</p> <p>Metode til prioritering af indsatsområder: Fælles skabelon til at identificere og prioritere indsatsområder både lokalt og nationalt.</p>

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
	<p>Strategien opstiller mål for de lokale myndigheder inden for tre områder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lokale strategier - Fælles handlinger - Lederskab og støtte til implementering 		<ul style="list-style-type: none"> • vurdering af de miljømæssige konsekvenser af indkøbet • fastsættelse af en række miljømål (environmental key performance indicators) til hver kontrakt • ”responsible procurement” bestemmelser. Omfatter at leverandører skal afreporterer deres udvikling og resultater inden for bæredygtighed. <p>http://www.greenprocurementcode.co.uk/files/London%20Borough%20Barking%20&%20Dagenham%20-%20people_0.pdf</p> <p>City of London: Indførelse af CO₂-neutral busrute. I alt 8 hydro-busser vil være indsat på ruten i slutningen af 2011:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Busserne udleder kun vand-dampe. - London planlægger at tage hydro-teknologien i brug i forbindelse med strømforsyning til bygninger samt til andre typer af transportmidler. - Busserne er delvist finansieret af EU via CHIC- projektet (Clean Hydrogen in Cities) <p>http://chic-project.eu/category/cities/phase-1-cities/london</p> <p>Bristol: Krav om, at alle nye bygninger skal forsynes med vedvarende energi.</p> <p>http://www.bristol.gov.uk/page/reducing-carbon-emissions-council</p>	<p>http://www.lga.gov.uk/lga/publications/publication-display.do?id=22157</p>

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
Tyskland	<p>Livstidsberegninger: Det er obligatorisk for alle myndigheder på det føderale niveau at inkorporere livstidsberegninger i udbudsprocedurerne. Herved sikres både energieffektive og miljøvenlige indkøb http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/national_gpp_strategies_en.pdf</p> <p>National strategi for offentlige grønne indkøb: Er gældende for det føderale niveau http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/national_gpp_strategies_en.pdf</p> <p>Fælles national strategi for bæredygtighed: Er gældende for det føderale, regionale og lokale niveau. http://www.bundesregierung.de/nm_208962/Content/EN/StatistischeSeiten/Schwerpunkte/Nachhaltigkeit/nachhaltigkeit-2006-07-27-die-nationale-nachhaltigkeitsstrategie.html</p> <p>Lovpligtige regler: Offentlige indkøbere på det føderale niveau er forpligtet til kun at købe træ, som kommer fra bæredygtigt skovbrug. http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/national_gpp_strategies_en.pdf</p>	<p>Udveksling af "best practices": Stor politisk tilslutning til et tæt samarbejde mellem det føderale og regionale niveau omkring samarbejde og udveksling af "best practices" inden for offentlige grønne indkøb. http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/national_gpp_strategies_en.pdf</p>	<p>Tübingen: Har sparet ca. 30.000 EUR om året ved at centralisere indkøb af rengøringsmidler og -ydelser og ved at bruge innovative produkter. http://www.florence-school.eu/portal/page/portal/FSR_HOME/EN/ER-GY/Policy_Events/Workshops/2010/Crossborder_Infrastructures/PPP%20GPP.pdf</p> <p>Bremen: Udbud af elektricitet til offentlige myndigheder. Kravet var, at al el skulle leveres fra vedvarende energikilder for herved at reducere CO₂-udledningen. Der blev gennemført en grundig undersøgelse af markedet før annonceringen af udbuddet. Ligeledes havde kommunen en længere dialog med flere mulige leverandører samt repræsentanter fra relevante statsinstitutioner. Tekniske krav: - 100% vedvarende energi - Minimum 30% reduktion af CO₂. - CO₂-reduceringerne skulle beregnes i overensstemmelse med beregningsværktøjet GEMIS Tildelingskriterier: - Pris (90%) - CO₂-reducing (10%) http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/new</p>	<p>Global Emission Model for Integrated Systems (GEMIS): Analyseprogram og database til udarbejdelse af livstidsberegninger for energi, materiale og transportsystemer. Database indeholder ligeledes en oversigt over forureningskilder, herunder CO₂, affald, flydende forureningskilder, m.v. http://www.oeko.de/service/gemis/en/index.htm</p> <p>www.itk-beschaffung.de: Fællesoffentlig værktøj som giver alle myndigheder et pålideligt og intelligent værktøj til at klarlægge deres indkøbsbehov inden for information og kommunikation. www.itk-beschaffung.de</p> <p>ICLEI-Local Governments for Sustainability i samarbejde med Öko-Institut: Uddannelse af offentlige indkøbere samt beslutningstagere på det regionale og lokale niveau i forbindelse med grønne offentlige indkøb. Finansieret af den tyske stat. http://www.umweltbundesamt.de/produkte/beschaffung/informationen/allgemeines.html</p> <p>Die Blaue Engel: Miljømærke som fokuserer på levetidsomkostninger ift. uddelingen af mærket.</p>

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
			<p>s_alert/Issue8_Example21_Bremen_Electricity.pdf</p> <p>Krefeld: <i>"the clean fleet"</i> Grøn offentlig transport. Består ind til videre af:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 19 elektriske sporvogne - 9 moderne hybridbusser - 4 hybridrevne skraldebiler - 2 elbiler (bruges til service) <p>http://www.swk.de/Die-SWK-Gruppe/Presse-Informationen/Saubere-Flotte</p>	http://www.blauer-engel.de/en/index.php
Sverige	<p>National handlingsplan 2008-2011: Nationale mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - En stigning i offentlige udbud hvor der er lagt vægt på miljøkriterier - En stigning i statslige rammeaftaler, hvori der er lagt vægt på miljøkriterier - Brugen af miljøkriterier skal øges både på det statslige, regionale og lokale niveau <p>http://www.msr.se/Documents/rapporter/MSR_2009_3_en.pdf</p> <p>National handlingsplan 2011-: Er under udarbejdelse.</p> <p>The Swedish Environmental Management Council(SEMCo)³⁹:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udarbejder grønne produktkriterier for en række produkter, 	<p>Prisuddeling: Afholdes hvert år. Der uddeles priser og anerkendelse for den grønne offentlige indkøber og den grønne leverandør.</p> <p>http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/national_gpp_strategies_en.pdf</p> <p>Årlig konference om grønne indkøb: Nationalt mødested for alle der arbejder med grønne indkøb.</p> <p>http://www.msr.se/en/</p> <p>Infomøder: Der afholdes jævnligt infomøder og konferencer for regionale og lokale myndigheder arrangeret af relevante statslige institutioner.</p> <p>http://www.msr.se/en/</p>	<p>Gøteborg: I Gøteborg har man indført, at alle offentlige busser skal have en lav CO₂-udledning (EURO standard 4+5) blandt andet ved at:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indføre partikelfiltre - sikre at mindst 10% af brændstoffet kommer fra vedvarende energikilder - ved yderligere CO₂reducering udløses en bonus <p>http://www.procuraplus.org/fileadmin/template/projects/procuraplus/New_website/Case_Studies/Goteborg_buses.pdf</p> <p>Helsingborg (Helsingborgmodellen): Har i deres udbud på busser indskrevet en bonus til leverandøren for at få flere borgere til at tage offentlige transportmidler. Resultatet blev</p>	<p>SEMCo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SEMCo tilbyder gratis <i>E-kurser</i> i "Introduktion til grønne indkøb" og "Introduktion til klima-effektive indkøb" - <i>Help desk</i>, hvor virksomheder og offentlige myndigheder kan få rådgivning omkring grønne indkøb. - Vejledning i grønne indkøb implementeres i standard kurserne for offentlige udbud. SEMCo er desuden i gang med at udvikle egne kurser. - Værktøj til beregning af levetidsomkostninger. - Årlig undersøgelse af de statslige, regionale og kommunale udbud. <p>http://www.msr.se/en/</p>

³⁹ The Swedish Environmental Management Council er den svenske stats ekspert organ ift. grønne og bæredygtige indkøb. SEMCo yder rådgivning både til offentlige og private virksomheder.

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
	<p>herunder biler og transport, IT og teleservice, kontormøbler etc. Målet er ca. 50 produktkriterier i 2009, 60 i 2010. http://www.msr.se/en/</p> <p>Centralisering af statslige indkøb af computere: Man har lavet et stort udbud af computere med følgende kriterier til de miljømæssige standarder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ydeevne ift. energiforbrug - Kemiske komponenter <p>Udbuddet har reduceret det årlige energiforbrug med 3,750 MWh og udledningen af brominated og chlorinated flammehæmmer er blevet reduceret med ca. 26 ton. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-8417-2.pdf</p> <p>Statslige indkøb af miljøvenlige og grønne biler: De statslige institutioner er forpligtiget til at kun at købe/lease grønne og miljøvenlige biler. Samme princip gælder for leje af taxaer og hyrevogne. Følgende krav stilles til bilerne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Benzin og dieslbiler må ikke udlede mere end 120 g. CO₂ per kilometer, for lette kommercielle biler gælder det max 230 g. per km. - Alle biler skal i så vidt muligt omfang kunne køre på vedva- 		<p>en stigning i brugen af offentlige transportmidler på ca. 18% http://www.fstyr.dk/DA/Kollektiv-Trafik/Koordinering-af-kollektiv-trafik/~media/9366B56D85DC4E219DDE18E1080442E3.ashx</p> <p>Malmø: 2004-2007: pilotprojekt omkring indførelsen af økologiske fødevarer i folkeskolen. <i>Krav til tilbudsgivere:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kød skal være hormonfrit samt leve op til EUROPE standarderne. - Fiskeprodukter skal efterleve reglerne i Marine stewardship council criteria. - Økologiske produkter skal inkluderes i varesortimentet. - Leveringer skal ske én gang om ugen eller efter behov. - Varebilerne, der leverer skal efterleve de vedtagne krav om bæredygtig transport (eks. Tunge køretøjer skal som minimum leve op til EURO 5 standarderne). <p>http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/casestudy4.pdf</p> <p>Stockholm: Nye miljøkrav for indkøb af bærbare og pc'er.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lavt energiforbrug - Brugen af genbrugsplastik i nye produkter 	

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
	<p>rende brændstoffer. Ændringen i indkøb af biler har resulteret i en stigning af grønne biler i Sverige. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-8417-2.pdf</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Eliminering af bly, kviksølv samt flammehæmmende halogener i nye computere <p>Tekniske krav:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stillet på baggrund af de SMIL (Smart Purchasing for the County) krav. <p>Resultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mange leverandører var ikke forberedte og levede derfor ikke op til kravene - Flere levede op til store dele af kravene og en leverandør efterlevede alle kravene. - Stockholm vil gentage udbuddet efter samme procedure, da man forventer, at flere leverandører efterhånden efterlever kravene. <p>http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/new_s_alert/Issue10_Case_Study25_Stockholm_IT.pdf</p>	
Norge	<p>National handlingsplan 2007-2010: Følgende tiltag er implementeret i den nationale handlingsplan ift. den kommunale sektor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den nationale handlingsplan skal kommunikeres ud til kommunerne. - Samarbejde med Norwegian Association of Local and Regional Authorities (KS) skal sikre et kommunalt fokus på grønne indkøb. - Fødevarer og landbrugsministeriet samt ministeriet for kommunal ledelse og regional ud- 		<p>Nordland Kommune: Alle leverandører af offentlige vare- og tjenesteydelser skal være ISO 14001 certificeret.</p> <p>Resultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedre dialog med markedet. - Flere leverandører har påtaget sig yderligere krav end dem pålagt af Kommunen. - 2011: miljø skal inkluderes i alle kontrakter og vægtes 20% i den overordnede evaluering. <p>http://www.mim.dk/NR/rdonlyres/47888C72-7152-4D04-8376-66A3D7875D7F0/COP15_GC_41030_Gron_Upphandling_UK_3K.pdf</p>	<p>Agency for public management and government (Difi):</p> <ul style="list-style-type: none"> - miljøkriterier inden for prioriterede områder - beregningsværktøj til beregning af energiforbrug inden for bygge- og anlæg - intelligent indkøbsskema - vejledninger i at handle grønt <p>http://www.difi.no/</p> <p>County focal points: Der er oprettet focal points 19 strategisk udvalgte steder i Norge. Man har ca. en ansat hvert sted, som</p>

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
	<p>vikling har søsat et projekt for lokale økologiske projekter. Deltagerne i projektet er de kommuner, som har pioneret udviklingen og produktionen af økologiske produkter.</p> <ul style="list-style-type: none"> - KS skal inkludere miljø i deres trænings- og kursusprogrammer for nye medarbejdere. <p>http://www.regjeringen.no/upload/FAD/Vedlegg/Konkurransopolitikk/T-1467_eng.pdf</p> <p>Grønne strategier i udbudsmaterialet: Kommunerne er ved lov forpligtet til at inkludere miljøvurderinger og livstidsomkostninger i deres udbudsmateriale. Derudover skal kommunerne så vidt som muligt udspecificere konkrete miljøkrav. http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/national_gpp_strategies_en.pdf</p> <p>Indkøb af rengøringsmidler: Det norske forsvar har sparet ca. 25 millioner kr. på indkøb af miljøvenlige rengøringsmidler og ændrede rengøringsrutiner. http://www.gronindkopsportal.dk/Default.asp?ID=180</p>		<p>Trondheim: Miljøkriterier skal vægtes 20% i udbud hvori de indgår.</p> <p>Trondheim m. fl.: Vejledning for indkøb af elbil. Formålet med at udvikle en vejledning for indkøb af elbiler er at gøre det lettere for den enkelte kommune at vurdere, i hvilken situation og på hvilke vilkår det kan være fordelagtigt at udskifte konventionelle biler med elbiler. Indkøbsvejledningen har tre trin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analyse af behov og muligheder - økonomisk beregning og budgetmæssige konsekvenser - Kriterier for udbud og kontakt til leverandører. <p>http://www.envigrowpark.fi/DowebEasyCMS/Sivusto/Dokumentit/Idekatolog_Spar%20pa%20Energien_Nordisk%20Ministerrad_2011.pdf</p>	<p>varetager uddannelse og træning samt anden støtte til de lokale kommuner.</p> <p>http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/national_gpp_strategies_en.pdf</p>
Danmark	<p>Forpligtigelser for statslige institutioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alle ministerier have en grøn 	<p>Frivillige forpligtigelser for kommunerne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kurveknækeraftalen (Center 	<p>Kolding: Udbud af kontorbelysning, med særligt fokus på at reducere energi-</p>	<p>Forum for bæredygtige indkøb: Formidler og skaber overblik over de væsentligste værktøjer og erfa-</p>

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
	<p>indkøbspolitik og en plan for implementering af denne</p> <ul style="list-style-type: none"> - alle statslige institutioner er forpligtet til at reducere energiforbruget med 10 % og udøve en energieffektiv adfærd - herunder skal statslige institutioner indkøbe energieffektive produkter <p>http://www.ansvarligeindkob.dk/retningslinjer.aspx</p> <p>Forpligtigelser for regionerne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - regionerne skal leve op til de samme krav om energieffektive indkøb, energiledelse og realisering af energibesparelser, med op til 5 års tilbagebetalingstid, som gjaldt for de statslige institutioner, da aftalerne blev indgået. <p>http://www.ansvarligeindkob.dk/retningslinjer.aspx</p> <p>Forpligtigelser for kommunerne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kommuner skal leve op til de samme krav om energieffektive indkøb, energiledelse og realisering af energibesparelser, med op til 5 års tilbagebetalingstid, som gjaldt for de statslige institutioner, da aftalerne blev indgået. <p>http://www.ansvarligeindkob.dk/retningslinjer.aspx</p>	<p>for energibesparelser)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klimakommuner (Danmarks Naturfredningsforening) - Borgmesterpagten (KOM) - Partnerskabet for grønne indkøb) - Kommunernes grønne certificeringsordning (Center for grøn transport) - Green Cities (fælleskommunalt projekt) - Fairtrade byerne (fælleskommunalt projekt) <p>http://www.ansvarligeindkob.dk/retningslinjer.aspx</p> <p>Kurveknækraftalen: tilbyder kommuner, regioner og staten en kurveknækraftale, der har til formål at vende energiforbruget ved at fastsætte mål for, hvordan der skal spares.</p> <p>http://www.goenergi.dk/offentlig/vaerktoejer-og-beregnere/kurveknækker</p> <p>Klimakommuner: hjælper danske kommuner til at begrænse det lokale CO₂-udslip, blandt andet gennem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Synlighed - Legitimitet - Lokal forankring <p>http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=77</p>	<p>forbruget.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Krævede innovation og nytænkning at opnå det ønskede resultat. - Indledtes med et pilotprojekt. - Udbuddet gav mulighed for at SMV'er også kunne byde ind, idet udbuddet blev gennemført med tre delaftaler. <p>Odense: Reducering af CO₂ og uønskede kemikalier ved nyt boligbyggeri. Ved at lade en miljøstyregruppe følge byggesagen helt fra starten af sikrede kommunen sig, at byggeriets miljøprogram indgik i udbudsmaterialet.</p> <p>Resultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedre isolering. - Reduceret varmforsyning via solvarme. - Ca. 5% dyrere på anlægssiden, men hurtigt tjent ind ved beregning af levetidsomkostninger. <p>http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/new_s_alert/Issue9_Case_Study24_Kolding_Lights.pdf</p> <p>Albertslund Kommune:</p>	<p>ringer, der allerede findes inden for bæredygtige indkøb. Forummet tilbyder blandt andet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nyheder om bæredygtige indkøb. - Værktøjer, retningslinjer og erfaringer fra brancher og produktområder. - Arbejdsgrupper, der undersøger specifikke områder og forslår løsninger. - Konferencer. <p>http://www.ansvarligeindkob.dk/forummet/om-forummet.aspx</p> <p>Miljøvejledningerne: Kan hjælpe med at identificere hvilke konkrete miljøkrav man som indkøber kan stille til produkter og varegrupper. Omfatter ca. 46 varer og tjenesteydelser.</p> <p>http://www.miljoevejledninger.dk/</p> <p>Center for Grøn Transport i Færdselsstyrelsen: Har udviklet anbefalinger til offentlige indkøb af person- og varebiler.</p> <p>http://www.fstyr.dk/DA/Presse/Nyhedsarkiv/CfGT.aspx</p> <p>Miljøstyrelsens indkøbsråd:</p>

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
	<p>Indkøb af køretøjer: Krav om hensyn til brændstoføkonomi ved køb af køretøjer http://www.statensindkob.dk/</p> <p>Mål om 50% grønne indkøb: Danmark har vedtaget et mål om, at 50% af offentlige indkøb/udbud skal være grønne. http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/national_gpp_strategies_en.pdf</p>	<p>Partnerskab for Grønne indkøb: Forpligtigende samarbejde mellem kommuner, der ønsker at gøre en fælles indsats for miljøet gennem indkøb. www.gronneindkob.dk</p> <p>Kommunernes grønne certificeringsordning: Hjælper kommuner til at begrænse sit CO₂-udslip uden mobiliteten svækkes. Certificeringen er opbygget af 6 trin, som hjælper kommunerne til at danne et overblik, igangsætte og certificering af Grøn Transport. http://www.trafikstyrelsen.dk/DA/Groen-Transport/Konkrete-CO₂-reducerende-tiltag/Certificeringsordning-ny/2-Certificering-gron-kommune.aspx</p> <p>Green Cities: Samarbejdet bygger på 10 bæredygtighedsområder og 16 fælles mål. Kommuner drager nytte af hinandens erfaringer med miljøarbejdet. Grundidéen i miljø-samarbejdet er, at det er kommunens samlede miljøarbejde, som udføres efter de besluttede målsætninger. http://www.dogme2000.dk</p>	<p>Bedre dialog med leverandørerne skaber optimale og mere grønne løsninger.</p> <p>Esbjerg: Indkøb af rengøringsartikler med øko-mærke.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Produkterne skulle leve op til mindst et af de i udbudsmaterialet opstillede krav (eller vedlægge bevis på at deres produkter levede op til disse standarder) - Alle tilbudsgiver gav positiv feedback - Produkterne var ikke dyrere af den årsag - Kommunen skar ned på sit CO₂- forbrug og forbruget af kemikalier. <p>http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/casestudy2.pdf</p>	<p>5 gode tips til hvordan man kommer i gang med bæredygtige indkøb. http://www.mst.dk/Virksomhed_og_myndighed/Gron_strategi/baeredygtige_indkoeb/vaerktoej_til_baeredygtige_indkoeb/indkoebsraad/</p> <p>Center for Energibesparelser: Har udviklet en beregner til forskellige energiforbrugende produkter. http://www.goenergi.dk/offentlig/vaerktoejer-og-beregnere/beregnere</p>
Andet	<p>EU-oversigt: For mere information om medlemslandenes lovgivning, strategier, samarbejder m.v., se følgende oversigt:</p>	<p>Det Nordiske Råd: De nuværende fokusområder for nordisk samarbejde inden for bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion er: renere teknologi og in-</p>	<p>EU-oversigt: For flere eksempler på kommunale grønne indkøb, se EU's hjemmeside for Grønne Offentlige Indkøb: http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_en</p>	

	Statslige krav til offentlige grøn vækst indkøb (regulering i f.t. kommunerne)	Fælles offentlig indsats for grøn vækst indkøb	Eksempler på lokale initiativer i de største byer	Eksempler på metoder/værktøjer til grøn vækst indkøb
	http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/national_gpp_strategies_en.pdf	novation; grønne offentlige indkøb; miljøinformation og bæredygtig livsstil. http://www.norden.org/da/search?SearchableText=gr%C3%B8nne+indk%C3%B8b	htm	

	EU-regulering	Netværk og Initiativer	EU-projekter	Værktøjer og metoder
EU	<p>Udbudsdirektivet og forsyningsdirektivet: Refererer specifikt til muligheden for at inkludere miljøbetragtninger i udbud og i kontraktstildelinger. http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_public_directives_en.htm</p> <p>Public procurement for a better environment: Kommissionens vejledning til hvordan offentlige indkøb kan forenes med en grøn og bæredygtig udvikling, herunder at klarlægge de juridiske rammer herfor. http://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_policy_en.htm</p>	<p>Procura + Campaign: Initiativ der støtter offentlige myndigheder i forbindelse med bæredygtige offentlige indkøb samt promoverer deres succeser. Støttet af ICLEI (Local Governments for Sustainability). http://www.procuraplus.org/</p> <p>Borgmesterpagten: Borgmesterpagten er en anerkendt, europæisk bevægelse, der involverer lokale og regionale myndigheder, der frivilligt har forpligtet sig til øget energieffektivitet og brug af vedvarende energikilder i deres områder. Borgmesterpagtens underskrivere har forpligtet sig til at opfylde og gå længere end EU's mål om at reducere CO₂-emissionen med 20 % inden 2020. http://www.borgmesterpagten.eu/index_da.html</p> <p>Build UP: Europæisk webportal for energieffektiviseringer i bygninger. http://www.buildup.eu/da/home</p>	<p>Buy Smart projektet: Buy smart er et EU finansieret projekt (gennem Intelligent Energy Europe) som gratis tilbyder konsultation- og informationsmateriale om offentlige grønne indkøb. Det strategiske mål er at opnå større energieffektivitet i Europa. Projektet tilbyder følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konsultation - Vejledninger samt udbudsværktøjer - Information om miljømærkninger - Nyhedsarkiv - Database med gode eksempler. http://www.buy-smart.info/home/welcome-page-english <p>Smart SPP: Smart SPP-projektet er et EU-projekt som blandt andet tilbyder et specifikt beregningsværktøj til beregning af et produkts levetidsomkostninger og CO₂-udledning. Herudover giver Smart SPP også en introduktion til gennemførelse af et grønt udbud.</p>	<p>Buying Green – Handbook: Værktøj som hjælper offentlige myndigheder med at implementere miljøkrav i udbuddene. Indeholder blandt andet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Guidelines til at implementering af miljøkrav. - Eksempler fra Medlemslande - Sektorspecifikke GPP-metoder (Green public procurement). http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm <p>GPP træningsværktøj: Værktøj som indfører offentlige myndigheder i grønne indkøb. Består af 3 moduler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Strategisk modul (skal skabe politisk støtte). Her findes blandt andet en vejledning til udarbejdelse af handlingsplaner. 2. Juridisk modul. Juridisk vejledning i hvor og hvordan man som offentlig myndighed kan integrere miljøkriterier i offentlige udbud i overensstemmelse med EU lov. 3. Praktisk modul: Henvendt til

		<p>EUROcities: Netværk med mere end 130 byer fordelt i 30 lande. EUROcities arbejdsgruppen ”greening the local Economy” arbejder med strategier, instrumenter og værktøjer til at forbedre byernes miljøpræstationer. http://www.eurocities.eu/main.php</p> <p>For flere eksempler på internationale initiativer og netværks, se venligst følgende link: - http://ec.europa.eu/environment/gpp/initiatives_en.htm</p>	<p>Kolding har blandt andet deltaget i projektet. http://www.smart-spp.eu/index.php?id=7445</p> <p>PreCo 2009-2011: PreCo projektet sætter fokus på innovation og prekommercielle udbud. Formålet er at støtte offentlige myndigheder i udarbejdelsen af prekommercielle udbud som samtidigt skaber innovation. http://preco.share2solve.org/main/</p> <p>SCI-network: Network for sustainable Construction & Innovation through procurement. EU netværk for samarbejde mellem offentlige myndigheder. Målet er at:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At skabe bæredygtige løsninger inden for byggeri - At opfordre til innovation indenfor indkøb af byggematerialer. <p>http://www.sci-network.eu/about-the-network/</p> <p>For flere eksempler på EU-projekter omkring grønne indkøb, se følgende hjemmesider:</p> <ul style="list-style-type: none"> - http://www.ecoinstitut.es/english/apartats/links/EUSPPPProjectslinks.html - http://ec.europa.eu/environment/gpp/project_en.htm 	<p>det offentliges udbudsenheder. Indeholder konkrete eksempler på hvordan miljøkriterier kan indarbejdes i udbudsmaterialet samt færdigarbejdet kriterier for 10 prioriterede produktgrupper. http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm</p> <p>Smart SPP: For beskrivelse se under EU-projekter.</p>
--	--	---	--	--